

Datum

2024-09-27

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

ASN-2024-13693

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Remiss angående Remiss Justitiedepartementet - Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen (SOU 2024:48)

STK-2024-1104

Arbetsmarknads- och socialnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag och instämmer i utredningens slutsatser, bland annat kring behovet av en fortsatt gällande ordning med presumtion för villkorlig frigivning vid avtjänande av fängelsestraff.

Yttrande

En ny tidsbestämd påföljd, säkerhetsstraff

Förslaget om säkerhetsstraff innebär ett ingripande straff. Samtidigt rör det uppreatad särskilt allvarlig brottslighet och kommer med utredningens förslag att tillämpas mycket restriktivt. Syftet med förslaget är att förbättra samhällsskyddet och att skydda brottsoffer och potentiella brottsoffer. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att förslaget framstår som väl avvägt utifrån syftet.

Villkorlig frigivning och prøvotid

Utredningen lyfter fram att antalet återfall i brott har minskat i Sverige över tid, att risken för återfall är störst direkt efter frigivningen och börjar avta efter ett år ungefär samt att de som avtjänar hela sin strafftid i fängelse och sen frigges utan kontroll eller övervakning löper en större risk att återfalla i brott. För att hålla frekvensen av återfall i brott nere, finns därför goda skäl att inte begränsa rätten till villkorlig frigivning.

Eftersom majoriteten av de som döms till ett fängelsestraff befinner sig i en utsatt situation redan innan de tas in i anstalt, kan en frigivning innebära en återgång till svåra levnadsförhållanden. Vidare har dömda personer ofta ett omfattande behov av vård

och stöd. Det kan gälla att få hjälp med att skaffa sig bostad eller arbete eller att få missbruksbehandling. Kriminalvården bedriver ett omfattande behandlingsarbete, exempelvis mot missbruk, och samarbetar under den villkorliga frigivningen med bland annat socialtjänsten, för att skapa en god frigivningssituation.

En minskad rätt till villkorlig frigivning leder till att fler personer frigives utan att ha förberetts på ett liv utanför anstalt. En person som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt ska enligt socialtjänstlagen (2001:453) bistås av socialtjänsten. Med en minskad rätt till villkorlig frigivning, kommer fler frigivna att behöva mer omfattande stöd från socialtjänsten. Belastningen på socialtjänsten skulle därmed öka, liksom kommunernas kostnader.

Hur stora kostnader som skulle skjutas över på kommunerna är svårt att förutse, men kommunernas kostnader skulle öka. Kostnaderna för samhället i övrigt skulle också öka. Utredningen bedömer att den årliga kostnadsökningen för bara Kriminalvården uppgår till 6,9 miljarder, vilket ska ses mot bakgrund av den allvarliga problematik med överbeläggning som Kriminalvården har. Någon beräkning av samhällskostnaderna för en ökad frekvens av återfall i brott har utredningen inte gjort, men sannolikt skulle dessa kostnader inte vara försumbara.

Det finns vidare en risk för att barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder drabbas särskilt hårt av långa inlåsningstider med minskad rätt till villkorlig frigivning. Även barn med en förälder i fängelse påverkas av fängelsevistelsen och risken är därför även dessa barn drabbas negativt av en minskad rätt till villkorlig frigivning.

Återfallsfrekvensen är högst bland de korttidsdömda. Utredningens förslag om att även de med kortast fängelsestraff ska omfattas av regelverket om villkorlig frigivning är därför positivt. Med det stöd och den kontroll som en villkorlig frigivning med övervakning medför, ökar då möjligheterna till ett återfallsförebyggande arbete.

Förslagen att prøvotiden efter fängelsestraff förlängs till minst två år samt att övervakning som huvudregel ska ske under prøvotiden, är positiva. Det då det säkerställer att den dömda kan få återfallsförebyggande åtgärder under tillräckligt lång tid. Tillsammans med kontrollen från övervakningen, kan det bidra till minskad risk för återfall i brott. Förslagen kan inverka positivt på jämställdheten, då de i viss mån kan bidra till att mäns våld mot kvinnor upphör.

Alternativa avtjänandeformer

Den allvarliga situationen med överbeläggning på landets anstalter medför negativa konsekvenser för de intagna och för kriminalvårdens personal och påverkar det återfallsförebyggande arbetet. Därför delar arbetsmarknads- och socialnämnden bedömningen att behovet av att kunna använda alternativa avtjänandeformer är stort.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till att straffgränsen för avtjänande med elektronisk kontroll i den dömdes bostad höjs från sex till nio månader. Den dömda kan under denna påföljd behålla relationen till familj och barn samt sitt sociala nätverk, men kan inte vistas i kriminella miljöer. Detta talar för att den dömdes återanpassning till samhället efter avtjänat straff är lättare än efter en fängelsevistelse. Eftersom allt färre numera får strafftider som gör att påföljden kan bli aktuell, då lagstiftningen gått mot längre strafftider, finns goda skäl att höja straffgränsen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig även positiv till utredningens förslag om införandet av straffet elektronisk övervakning i ett kontrollerat boende. Att den dömda under ett sådant straff ska förvärvsarbeta, delta i utbildning eller annan liknande sysselsättning, bör förbättra dennes möjligheter till självförsörjning efter verkställt straff jämfört med om straffet i stället hade avtjänats på anstalt. Det kan minska den enskildes behov av bistånd från socialtjänsten efter avtjänat straff. Därtill är kostnaderna för en sådan straffverkställighet långt mindre än ett i fängelse.

Övriga frågor

Förslaget om en möjlighet att besluta om vistelseföreskrifter för att skydda målsäganden vid skyddstillsyn och prövotid vid villkorlig frigivning är positivt. Förslaget kan inverka positivt på jämställdheten, då det kan bidra till att mäns våld mot kvinnor minskar.

Ordförande

Sedat Arif

Förvaltningsdirektör

Britt-Marie Pettersson